

MIŁOSZ. AZ AMERIKAI KÖLTŐ

A hatvanas évek második felében, ellentétben a korábbi időszak alanyiségével, ismét megjelentek Miłosz költészetében a szubjektivitás, az énesség kiiktatását célzó törekvések. Egysoros, hosszú szakaszokból álló verseiben az ennek megfelelő formát is kikísérletezte. Meggyőződésévé vált, hogy az Amerikában különösen élesen érzékelt civilizációs válság oka egyfelől a társadalmi kötelek felbomlása, másfelől a dezantropomorfizáló természet-tudományos világkép, amely az elszabadult egót minden felelősség alól fölmenti. A nemzet mint kollektívum kezdettől fogva gyanús volt számára, inkább a vallásosság naiv, népies formájában vélte megtalálni az atomizálódás ellenszerét.

Amikor ezeknek a felismeréseknek verseiben ad hangot, annak általában költészete látja kárát. Az ilyen versekben – különösen az ekkoriban született hosszúversekben – eluralkodik a retorika, a didaxis, részben azért is, mert idegenkedik az avantgárd erős vágásaitól, vonzódik a kerek szerkezetekhez, így ritkán sikerül fenntartania olyan feszültséget, amilyen például Eliot hosszúverseit jellemzi. Ugyanakkor a tárgyiasság, illetve a kollektív persona alkalmazása költészetében ennek a meggyőződésnek termékeny költői folyománya. A személyes én jelentéktelenségének beismerése, ami lehetővé teszi az egyéni sérelmek sztoikus elviselését, egyben saját helyzetének, elszigeteltségének dacos vállalását is jelentette. Saját, kételyekkel teljes hite, transzcendencia-igénye költőileg szintén termékenynek bizonyult. Teológiai érdeklődése megélenkült, fordítóként az *Ószövetség* szövegeivel kezdett foglalkozni, e célból héberül tanult.

Költészete a lelassult időben egyfajta platóra ért. A korábban felvett szálak ismét megjelentek, és egymás mellett futottak. Az évtized végétől fogadtatása is egyenes vonalú lett. Sikerként az egyik legjelentősebb amerikai költővé válnia, annak ellenére, hogy hú maradt anyanyelvéhez, és ismeretlen, távoli hazája képeit és szokásait hozta magával. 1967-ben még fordítóként kapott rangos amerikai kitüntetést, 1968-ban pedig egy New York-i lengyel alapítvány tüntette ki irodalmi munkásságáért. Amint azonban elkezdtek megjelenni angolra fordított verseskötetei (*Selected Poems*, New York, Seabury Press, 1973; *Bells in Winter*, New York, Ecco Press, 1978), költői rangját is kezdték elismerni, olyannyira, hogy 1978-ban neki ítelték a „kis Nobelnek” is nevezett Neustadt-díjat. Ugyanebben az évben egyetemi professzorként nyugdíjba vonult. A következő évben megjelent fordításában a *Zsoltárok Könyve*, majd 1980-ban a *Jób Könyve*.

Ugyanebben az évben, október 9-én bejelentették, hogy neki ítelték az az évi Nobel-díjat. A lengyel politikai rendőrség, az UB (Urząd Bezpieczeństwa) jó előre számolt ezzel a lehetőséggel. Már az év tavaszán elkezdték tervezni az ellenlépéseket, és most teljes gőzzel beindult a dezinformációs gépezet. Lengyelország pedig ünnepelt.